

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in aprova: Ljubljana, Priljubljanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izdaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din. za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok poseba. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 45-86

Resna beseda

Današnji naš položaj je z ozirom na zunanje politično situacijo zelo težak. Vsi to občutimo in se zavedamo resnosti časa. In prav iz tega razloga naglašamo, da mora biti vsak posameznik — ves narod — skratka vsak organizem pripravljen, da s kakim presenečenjem ne doživi občutne in nepopravljive škode. Ako s tega vidika premostimo naš gmotni položaj, zlasti gmotni položaj državnih uslužbencev, obstanemo pred veliko, nam samim neresljivo — a obenem nepojmljivo uganko.

Položaj vseh javnih nameščenecv, državnih še prav posebno, narekuje, da v teh resnih časih povsem strnejo svoje vrste. Toda te vrste bodo strnjene šele takrat, ko bo med članstvom v posameznih organizacijah vlada la povezanost. Zato je danes notranja harmonija v organizacijah bolj potrebna nego kdaj koli prej in je treba v njih eliminirati vsa trenja. Nastopili so taki časi, ko morajo vodstva posameznih nameščenskih organizacij uživati moralno oporo vsega svojega članstva, ki mora z vsemi močmi podpirati svoja vodstva, da bo avtoriteta teh čim večja.

Težak zunanje politični položaj, ki ga prav vsi občutimo, morajo upoštevati tudi vsi odločujoči činitelji in usmerjati vse svoje ukrepe tako, da pride do izraza stremljenje za dosego zadovoljstva v vseh plasteh naroda. Med temi plastmi so zelo važen činitelj državni in javni nameščenec vobče, kajti v njihovih rokah je izvršilni aparat državne uprave. In ta aparat mora prav v današnjih težkih časih povsem brezhibno funkcionirati. In da to tudi bo, morajo skrbeti odločujoči krogi za ustvaritev potrebnih pogojev, med katere smemo v prvi vrsti prištevati občutek zadovoljstva in sigurnosti med nameščenci. V pogledu zadovoljstva je odločilen nameščenecv gmotni položaj, ki mora biti tak, da predstavlja njegovi prejemki eksistenčni minimum zanj in za njegovo družino. Današnji naš gmotni položaj pa je daleč, daleč od tega eksistenčnega minima in zato je ustvaritev pogojev za občutek zadovoljstva danes nujna in neodložljiva.

Nič manj važno od tega je tudi vprašanje personalne politike. Poleg gmotnega položaja spada ta med osnovne pogoje za ustvaritev zadovoljstva in sigurnosti. V personalni politiki je bilo v preteklosti mnogo težkih pogreškov, ki se v bodoče ne smejo več ponavljati. In prav iz tega razloga je treba pri premetitvah upoštevati zgolj želje nameščenecv samih in ne smejo prihajati pri tem do veljave prav nobeni oziroma vplivi. Napredovanja so važnega pomena v sklopu personalne politike. Zeleti bi bilo, da se vršijo tekoče brez vsakih preskakovanj in zapostavljanj, kajti to bi zelo ugodno vplivalo na vprašanje zadovoljstva in sigurnosti med nameščenci, med katere spadamo in tvorimo njihovo večino prav učitelji. In še eno vprašanje je, ki sodi še prav posebno v ta krog: na starešinska mesta naj se postavljajo samo strokovno in moralno kvalificirani uslužbenci. S tem bo v vseh naših vrstah zraslo zaupanje, ki spada tudi med predpogoje zadovoljstva in sigurnosti.

Poleg vsega navedenega je skrbeti, da se čimprej popravijo vse krivice iz preteklosti, ker bo le tako zavladalo v uslužbenških vrstah prepričanje, da je stara praksa popolnoma prenehala in v njih bo utrjena vera, da se izvršujejo vsi personalni ukrepi samo z vidika službene in s tem državne potrebe.

Težak današnji položaj narekuje vsakomur v državi posebne naloge, ki so tem odgovornejše, čim višja in odločilnejša je funkcija, ki jo kdo v državi opravlja. Nam nalagajo podvojeno skrb za podrobno delo v službi med ljudstvom in v organizaciji, odločujočim krogom pa skrb za ukrepe, ki bodo krepili našo notranjo moč. Od teh so zgoraj navedene tudi ene najvažnejših.

Prav dobro se učiteljsko zaveda svojih nalog za podrobno delo med preprostim kmečkim ljudstvom kakor tudi med delavstvom. Današnji čas nam narekuje, dvigati med ljudstvom samozavest in narodni ponos, narekuje nam, krepiti ga v veri, da je njegov kulturni in gospodarski razvoj mogoč le v njegovi neodvisnosti in njegovi narodni in državni svobodi. Med naše naloge spada tudi paraliziranje vse tuje, našemu narodu in njegovi svobodi nad vse škodljive propagande. Vsak posameznik in ves narod morata biti v današnjih časih vedno pripravljena, stopiti na branik svoje svobode na branik svoje domovine. In prav v teh nalogah se zrcali važnost in pomembnost našega poklica. Da nam bo pa v celoti omogočeno še nadalje, izvrševati in uspešno rešiti vse te težke in odgovorne naloge, je nujno potrebna takojšnja izvedba vseh navedenih ukrepov, ki morejo ustvariti naše popolno zadovoljstvo in sigurnost.

Ce bodo odločujoči krogi to opozorilo upoštevati — prepričani smo, da bodo —, bo dobila država potrebno notranjo povezanost in silo, ki jo današnji čas nujno narekuje.

Draginja in naš položaj

Stalno naraščanje draginje, ki se je začelo s septembrom 1939. leta, je prizadejalo vsem državnim uslužbencem že takoj v početku resne skrbi. Toda danes, ko je za nami že poldrugo leta tega stalnega naraščanja cen, smo že vsi obupani. Vse naše ugotovitve in primerjave povprečno 100% povišanja cen vsem življenjskim potrebščinam niso zalegle in niso prepričale odločujočih činiteljev, da so ogrožene naše družine. Nujno potrebnega zvišanja prejemkov ni in ni!

V početku smo verjeli, da je mogoče za držati nagel porast cen. Verjeli smo, da je mogoče s strogo določenimi maksimalnimi cenami onemogočiti škodljivo delo raznih spekulantov in verižnikov. Danes tega ne verjamemo več. Praksa iz prejšnje svetovne vojne prihaja ponovno na površje. Preveč jih je takih brezvestnečev, ki bi radi naglo in močno obogateli na račun tisočev in tisočev konsumentov. In ti so tisti, ki povzročajo nezdravo dviganje cen — in kljub temu, da so oblasti budno na straži, vendar mnogi nemoteno opravljajo svoj umazani posel. Čeprav so kazni velike in tudi eksemplarične, vendar je zelo mnogo prestopkov proti uredbi o pobijanju draginje in nedovoljene špekulacije.

V početku naše akcije za ureditev našega gmotnega položaja smo postavljali vedno dve zahtevi: zvišanje prejemkov ali znižanje in

maksimiranje cen. Danes smo prepričani, da moremo pričakovati trenutno ureditev našega gmotnega položaja edino še od zvišanja prejemkov, ki pa mora biti v pravilnem sorazmerju z zvišanjem cen vsem življenjskim potrebščinam. Da je namreč znižanje in maksimiranje cen nemogoče, nam potrdi sledeče:

Od 1. maja do konca leta 1940. je po statistiki urada za kontrolo cen bilo uvedenih v državi brez Hrvatske 5993 postopkov po uredbi o pobijanju draginje in nedovoljene špekulacije. V dravski banovini je bilo 285 takih postopkov. Skupno je bilo 23 oseb poslanih na prisilno bivanje, najvišja kazen je znašala 100.000 din, 6 mesecev zapora in 6 mesecev prisilnega bivanja. — V banovini Hrvatske je bilo pa 413 primerov in so bili vsi končani z obsodbami. Najvišja kazen je znašala 200.000 din globe in 10 mesecev zapora ter zaplenitev blaga za poldrug milijon dinarjev. Na prisilno bivanje je bilo poslanih 19 obsojencev.

Toda kljub vsemu temu so se cene dvigale in mi smo prešli iz zaskrbljenosti v obup.

Vsiljujejo se nam vprašanja: Kako dolgo bomo morali prenašati ta obupni položaj? Ali naj postanemo popolnoma preprosti kruhoborci? Ali ne bo uvidevnost prišla prepozno?

Obupni klici!

Prišel je čas, ko moramo pribiti žalostno resnico.

Zdi se nam, da živimo v veliki hiralnici ter dobivamo le toliko hrane, da ne moremo umreti. Kaj smo storili, da smo padli v nemilost in pozabljenost? Vzajajmo narod in mu hočemo samo dobro! Ali je mar to greh?

Vsi, ki služijo naši domovini bodisi tako ali tako, so v tem času kratkega naraščanja draginje hvaležni svojim neposrednim gospodarjem za zvišanje njihovih prejemkov. Z zvišanimi prejemki lahko vsaj delno parirajo udarce krutega časa.

Kaj pa mi državni nameščenci? Od 1939. l. pa do danes smo dobili 100 din začasnega poviška. Cena vsem življenjskim potrebščinam pa je narasla za 100 — 200 — celo 300 %. Ali je kdo na svetu tak umetnik (da ne rečem čarovnik), ki bi znal preživeti sebe in družino s takimi prejemki, ki jih danes dobiva? Najbrž ga ne najdete v tej naši dolini šentflorjanski. Obledo in obuvale — oboje smo kupovali na obroke pred davnim časom — smo raztrgali ter stojimo brez sredstev pred velikim vprašanjem.

Cene stalno naraščajo kljub vsej kontroli in kljub vsem prehranjevalnim uradam. Dobili smo krušne nakaznice, toda kruh in moko je treba kupiti z denarjem. V trgovinah se nam povsod režijo napisi: »Na upanje nič več!« in nas opominjajo, da je treba imeti denar! Denar, danes nam je potrebno mnogo denarja, če hočemo živeti!

Kako stanujemo

V vaški gostilni

Ker čutim, da sem uvrščena med ono učitelstvo, ki jih sreča ne obsipa z udobnostmi predvsem v stanovanju, si dovoljujem oglašiti se in Vam opisati svoj skromni stan, tako skromno kot v resnici izgleda.

Obstoji namreč iz edine 4 m dolge, 2,5 m široke in 3 m visoke sobe z električno razsvetljavo v II. nadstropju gostilniškega poslopja. Ne morem si misliti, da bi mogla v to sobo postaviti udobno pohištvo. Zaradi tega se pač zadovoljim s starimi in od vseh strani zneženimi kosi, ki jih je postavil v sobo gospodar — »hotelite«.

Strinjati se moram tudi z odločbo, naj bodo moja drva prosto na terasi, ker zame, samsko učiteljico, »slučajno« nima drvarnice. Tako so drva prepuščena na splošno uporabo vsakomur, ki si jih slučajno zaželi.

Iz tega opisa si lahko ustvarite sliko stanovanja, ki naj velja za učiteljsko stanovanje. — Na zboljšanje in izbor lepše, udobnejše sobe ne morem misliti, ker velja ta v kraju za najlepšo.

Lesene stene in špranje

Na Vaš zopetni poziv glede poročanja učitelstva, ki živi v neurejenih stanovanjskih razmerah, se oglašam tudi sam s kratkim dopisom.

Moje službeno mesto se nahaja v bližini večjega trga v ljutomersko-radgonskem srezu. Eno edino stanovanje za oženjenega učitelja se nahaja v tem kraju. Upravitelj ima svoje naturalno stanovanje. Šola je petzrednica. Drugih stanovanjskih prostorov šola nima. Stanujem v podstrešnem stanovanju, sestoječem iz 1 kuhinje, 1 sobe in 1 sobice. Drvarnice nimam, v klet pa se ob zimskih

Dolgov ne moremo več plačevati. Niti terjatve po advokatih ne pomagajo, opomini nam gledajo iz vseh žepov, ki niso raztrgani.

Vsi ukrepi za pobijanje draginje so samo dobra volja. Draginja je dete časa in jo je težko zamoriti. Propadanju državnega uslužbenca je treba odpomoči s tem, da se državnemu uslužbencu zvišajo njegovi prejemki sorazmerno s porastom cen, da bo mogel preživljati sebe in svojo družino.

Nakaznice za živila niso nikako strašilo. Celo prav je, da so uvedene. Hrana bo vsaj racionalneje razdeljena. Sicer bi itak samo bogati jedli, ubogi pa stradali in pasove pri-tegovali. Straši nas le to, da bomo imeli denar le za nakaznice, za moko pa ne, ker so trgovci že marsikomu odrekli kredit za mesec februar. Do sedaj je namreč večina državnih nameščenecv kupovala tako, da jim je trgovec kreditiral za en mesec naprej. Plačevali so vedno vsakega prvega tako, da jim ni za tekoči mesec nič ostalo. Že od nekdanj velja za nas prislovica: ostali so suhi! — Iz tega sledi, da učitelji in drugi državni uslužbenci nimajo denarja in ne kredita.

Tu zopet ne pomaga nič drugega kot zvišanje prejemkov in zenačenje draginjskih razredov.

Vsi učitelji in ostali državni nameščenci obupno kličejo merodajnim činiteljem: Zvišajte nam plače!

mescih vozim s čolnom. Voda stoji tamkaj do kolen. Na hiši že ni bilo 10 let nikakih popravil. Kuhinja je majhna in ena stena je namesto iz opeke zgrajena iz lesa. Stenske deske so pa tako sestavljene, da so špranje tako velike, da se lahko vidi v prosto naravo. Pozimi se napravi čez noč na tej steni srež in po 3—4 dneh pa lahko začnem s struganjem ledu. Na nasprotni strani te stene pa so vrata, ki vodijo na pravo podstrešje. Majhno predsojbe ima 3 vrata: ena na hodnik, ena na balkon in ena na podstrešje. Vrata se slabo zapirajo. Špranje so velike kakor prst. Okno na dvorišče je enojno. Soba, v kateri spim, ali bolje rečeno, ker imam spalnico, je ločena od podstrešja z leseno steno, ki je ometana z 2 cm debelim ometom. Oken v spalnici ni, so samo vrata, ki zopet vodijo na balkon. Soba je majhna 2x3 m. Tudi tukaj je ena stena iz lesa. S steno je isti primer kakor v kuhinji. Vrata na sobni balkon so trhla in se bojim, da bodo vsak čas razpadla. Gospodinja ne pusti ničesar popraviti. Iz svojega žepa tudi ne morem, ker plača ne zadostuje niti za živila in obutev. Žena je dobila v tem stanovanju revmatizem v sklepih in letos še v glavi. Z menoj ni nič boljše, sem pa toliko na slabšem, da sem začel bolehati na ledvicah. V takem stanovanju si pozimi podoben ledeni sveči, poleti pa kuhanemu raku. Čeprav si oblečen in skoraj oblečen hodiš spat, vse skupaj nič ne pomaga. Zima sili skozi špranje v stanovanje. Pomagati si pa ne moreš.

Za stanovanje plačujem 180 din, čeprav sprejemam samo 150 din. Vas se šteje med premožnejše. Stanovanj pa ni.

Tako živi podeželjsko učitelstvo! V primeru, da bo moj dopis doprinesel kako izboljšanje našega stanja, bom prav zadovoljen.

A. L.

Pomagano bi bilo dvema družinama

Pri nas v M. je stanovanjski položaj težek zato, ker se ne reši prošnja za premestitev učiteljice, ki je poročena z neučiteljem, da bi bila premeščena v bližino svojega moža, kar bi omogočilo njuno skupno družinsko življenje.

Položaj je sledeč:

Krajevni šolski odbor je odobril učitelju N., čigar družina šteje skupno 4 člane — družinsko stanovanje v času, ko je bila na razpolago le 1 soba s kuhinjo, računajoč, da bo učiteljica, ki je poročena z neučiteljem, kmalu premeščena k možu. Takrat bi omenjena družina dobila še 1 sobo in bi bilo stanovanje kompletno.

Od tega je že 4 mesce, a ker učiteljica, ki ima pravico do naturalnega stanovanja še vedno ni premeščena, se učiteljeva družina še vedno stiska v 1 sobi in kuhinji, v kateri ni prostora niti za mizo, del pohištva pa trohni na podstrešju.

Ta družina potrpežljivo čaka na rešitev. Rešitev bi bila možna bodisi s takojšnjo premestitvijo tiste učiteljice k možu ali z doplačilom družini za 1 sobo ali s spremembo odloka o uživanju naturalnega stanovanja.

S premestitvijo bi bilo omogočeno, nuditi učiteljevi družini večje stanovanje in bilo bi urejeno tudi družinsko življenje in druge družine, kar bi bilo spričo težkih razmer še posebno zavlačeno, ker ločeno življenje zakoncev še poveča izdatke in kvarno vpliva v vseh ozirih.

S. A.

OPOZORILO

Ponovno opozarjamo na razpis ankete, ki je bil priobčen v 18. številki »Učiteljskega tovariša«. Tovariše in tovarišice, ki žive v neurejenih stanovanjskih razmerah, ponovno pozivamo, da v tej anketi sodelujejo in pošljejo uredništvu popis svojega stanovanja.

Uredništvo.

Važna razsodba državnega sveta

Učiteljem narodnih šol pripada stanarina tudi, če so več mesecev na bolezenskem dopustu.

Pred dnevi je državni svet definitivno rešil vprašanje stanarine učiteljem ljudskih šol, ki se nahajajo na večmesečnem odobrenem bolovanju, in je konstatiral:

Pri zadetih pripada tudi za čas bolovanja pravica do stanarine ne oziroma se na to, če zaradi bolezn niso mogli vršiti službe v svojem oddelku.

Po odredbi § 29. zakona o ljudskih šolah mora imeti vsaka šola tolikšno število predpisanih učiteljskih stanovanj kolikor ima posebnih oddelkov. Z drugimi besedami je stanovanjsko vprašanje po določilih tega predpisa vezano na pogoj, da ima učitelj kot uživalec stanarine svoj oddelk. Za reševanje eventualnih stanarinskih sporov je popolnoma irelevantno število delovnih edinic v oddelku.

V administrativni praksi je nastal spor zaradi sledečega primera. Učitelj neke ljudske šole je bil na odobrenem bolovanju od novembra 1938. leta do konca junija 1939. leta. Pri zadetih se je obrnil na pristojni krajevni šolski odbor za izplačilo stanarine, toda krajevni šolski odbor je njegovo zahtevo odbil.

Ker je ministrstvo prosvete razveljavilo rešitev krajevnega šolskega odbora, je nastal spor pri državnem svetu. V tožbi proti odločbi ministrstva prosvete je prizadeta občina branila svojo tezo s temi argumenti:

Da ministrstvo prosvete ni pristojno, izdajati rešitve na pritožbe učiteljev narodnih šol, ki se nanašajo na prejemanje stanarine po §§ 29. in 84. zakona o ljudskih šolah in tudi, da se je prizadeti učitelj nahajal na bolezenskem dopustu od novembra 1938. leta

Dosebina:

Resna beseda.

Draginja in naš položaj.

Obupni klici.

Kako stanujemo.

Važna razsodba državnega sveta.

Zveza učiteljskih organizacij kraljevine Jugoslavije.

Lepi uspehi tov. Radovana Gobca.

Franc Gerbec in Učiteljski tovariš.

Med »zaostalimi« v otrokovem stoletju.

LISTEK: Iz doživljajev. — Učitelj Suhač nastopi prvo službeno mesto.

Splošne vesti. — Iz listov. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.